

LS 0183 – LS 0184

Det är idag den 31 december 1985. Jag sitter tillsammans med Carl Axel Anderson i Moline Illinois. Han var född 1908, den 29 december, i Lalabo, Ambjörnarps socken i Västergötland och han kom till Amerika 1928. Så Din pappa: Karl Anders Johansson, vad gjorde han för någonting? Hade han en stor gård eller?

Carl Anderson: No. Han – han var smed.

Lennart Setterdahl: Jaså, han var smed.

Carl Anderson: Men när han kom 'te Lalabo – han kom ifrån Borås i vart fall – men han var smed med sin bror, hade en smedja på våran gård.

Lennart Setterdahl: Jaha. På **så vis**. Jaha. Så han gjorde smedarbeten då till bönderna runtom?

Carl Anderson: Ja, han smidde liar och det var namnet, ett känt namn på liar.

Lennart Setterdahl: Jaså! Så han var välkänd för det?

Carl Anderson: Ja.

Lennart Setterdahl: Han kunde få den rätta eggen på dem.

Carl Anderson: Ja. Hahaha!

Lennart Setterdahl: Så Du lärde Dig tidigt då att bryna en lie?

Carl Anderson: Yes. Ja!

L: Och där var Du född då. Hur många var ni i familjen? Hur många syskon hade Du?

Carl: Jag hade fyra pojkar

L: Fyra pojkar.

Carl: och två flickor.

L: Fyra pojkar och två flickor. Var Du en utav de äldre eller?

Carl: No jag kom i mitten!

L: Jaså i mitten. Jaha. Så hur gammal var Du då när Du fick börja att hjälpa till ute i smedjan och trampa på ässjan? Eller vad gjorde Du?

Carl: Jaa, det gjorde vi inte så mycket.

L: Men det var ju alltid roligt för en liten pojke vet Du och dra

Carl: Å ja 'te dra bälgen.

L: Ja. Hade ni en bälg?

Carl: Yes, vi hade två, med en stång.

L: Så ni drog i armen då?

Carl: Ja.

L: Jaha. Ja Du var för kort förstås, så Du fick stå på en pall eller någonting?

Carl: Haha! Ja, när jag skulle dra. Och sen

L: Men Du hjälpte till med sånt?

Carl: Yes. Och så hade vi en liten bäck och där hade dom ett slipföre. Så tog vi ner lien och körde den på en kärra ner.

L: Och det var råämnen då som pappa hade smitt till?

Carl: Ja. Ja. Han smidde till vid första järnen på dom.

L: Jaha.

Carl: Och sen

L: Hur bar han sig åt för att få den där böjen på dem?

Carl: Jaa, se, det är nånting som jag tänkte, försökte och spara det. För när dom började och 'smia den där en 'lia så – det var två järnbitar och så en med stål in och så hade dom - tog dom och satte in det och 'putte på, some kind of salter and then was; vällde ihop lien.

L: Så det smalt ihop.

Carl: Ja och det började med en lie, ungefär såhär 'stort.

L: Jaa.

Carl: Och sen gick dom ut och kom det en annan slag och det var en som slog med en slägga, med en stor slägga ,och så en hade en hållare med en tång.

L: Jaså, det var två man som jobbade?

Carl: Två. Ja.

L: Jaha. Jaså de slog med en stor slägga då?

Carl: Ja.

L: Jaha?

Carl: Sen smidde de och börja på och forma ut mer och mer. Om 'en hade så 'en kunde förklara det, då vore det storslaget, men det kan man inte se.

L: Så det var föregångare till svetsning det?

Carl: Ja.

L: Och det märktes inte en gång att det var två bitar, utan det var alltihopa i ett?

Carl: **Det blev i ett sen** och så den 'däre stålbiten var i mitten, så, så det var och så var det, på lien, ett litet (?) like this, like this, som Du satte på på ..

L: Ja på orvet?

Carl: Ja, på orvet, ja.

L: Ja.

Carl: It is a kind of

L: Jaha Du.

Carl: Men; min far slutade smedjan och hans bror fortsatte en 'kört tid efter, but then de sluta dom och göra liar och det började ändra på sig när de inte användes så mycket där.

L: Nähä. Så att Du fick aldrig lära Dig konsten då?

Carl: No. No.

L: Var Du inte gammal tillräckligt då eller?

Carl: No. Jag var bara, jag var bara tolv år gammal när min far dog.

L: Jaha. Så Du fick inte se hur han bar sig åt då?

Carl: Jag har sett det.

L: Du såg hur det gick till?

Carl: Jag har sett det.

L: Han förklarade inte hur det ?

Carl: No. Nej, jag menar; om han kunnat förklarat det, nu när min kusin, han bor lite härifrån: Walter Johnson och hans far fortsatte med smedjan för, maybe ett par år, efter min far därute.

L: Jaså. Jaha. Så det var en skicklig yrkesman då Din pappa.

Carl: Jaha!

L: Kallade dom dem för Lalaboliar, eller vad hette dom?

Carl: Ja dom hade namn på sina liar, så det var känt.

L: Jaha. Var det alla storlekar, maflängor och allting som dom säger, eller var det en storlek.

Carl: No dom hade

L: Olika storlekar?

Carl: kanske about två och tre: Jag vet min lie var, jag hade en som jag slog med och jag hade den med mig hit till landet och Carl Blade, han ville ha en lie så han fick en 'utå dom, men hans bror toge ut den and slog i och fördärva lien!

L: Så Petter kom inte tillbaka?

Carl: No, Du ser dom tog och 'huggde i ..

L: Buskar och allting.

Carl: i buskar och allting och .. det bröt lien.

L: Jaså han gick av.

Carl: Because den var inte gjord för 'te och

L: Dom förstod inte värdet, eller kvaliteten, som man säger.

Carl: No. No.

L: Och sen fick de slipas upp då, dessa råämnen som kom från smedjan. Vad slipade de med? Hade de en stor slipsten eller?

Carl: Ja dom hade en slipsten i dom vattnen.

L: Å i vattendraget?

Carl: Ja.

L: Jaha!

Carl: Men nu är det borta, det växer skog över det, så det syns inte var det har vart där en gång!

L: Det är en gången tid.

Carl: Ja.

L: Jaha. Och det var mycket arbete med att slipa dem skarpa?

Carl: Well de hade en form dom satte i den i och sen .. sen, dom vattna över, runt på och sen var det en sten - om vi säger - så slipa dom, make, slipade en .. en egg on it – eller?

L: Men de höll för hand då?

Carl: Ja. No! 'di hade järn, som dom satt där och tråka på den och så, så det

L: Jaha. Men – det tog lite arbete där att få en ägg på dom, ja.

Carl: Jaha! Jaa.

L: Hur gammal var Du då när Du fick lära Dig att använda en lie och en brynsticka?

Carl: Åh jo – vi var inte – jag var tolv åt gammal när han dog och då hade vi, jag visste ut 'te hur använda en lie.

L: Du var fullärd där redan då?

Carl: Ja. Vi 'huggde i och vi fick bära stenar!

L: Du kunde med konsten att hålla skarpt?

Carl: Yes. Ja, det brynet vi slipade, vi trampade på och sedan slipade lien.

L: Jaha. Men ni hade en brynsticka med er?

Carl: Och så – jaa – sen hade vi en vispesticka.

L: Jaså vispesticka kallade ni den?

Carl: Ja det.

L: Jaha Du. Och det var handslaget allting då med lie?

Carl: Ja.

L: Så pappa hade inte några kor och sånt då?

Carl: Jo, han hade, vi hade fyra kor och så hade vi oxar på den tiden.

L: Jaså oxar!

Carl: Han bytte. Han. Dom delade gården, min far och så hans bror, dom hade en gård tillsammans förr men så delade dom sig i 1912 och -13, fick dom; så bytte dom gårdarna, så han fick hälften av den och vi fick hälften av gården.

L: Jaså det var lantmäteri då?

Carl: Ja.

L: Jaha. Så på landet före det så var det små tegar överallt emellan?

Carl: Ja.

L: Vem tog hand om gården efteråt? Du var en av mellanpojkarna, var det en äldre bror då som skötte om det?

Carl: Ja. Ja han var han var 14 år gammal. Men; sen så börja dom och vi skötte oss och arbeta på det. När jag var 12 13 år gammal då så visste man vad man hade 'te

L: Vad Du skulle göra, ja?

Carl: Ja.

L: Så mamma levde fortfarande?

Carl: Ja. Jaa.

L: Jaha. Stannade ni hemma allihopa barnen då eller gick ni ut och fick arbete vid sidan om?

Carl: No sen började det och bli skogsarbete, så dom sålde skog runt oss. Så då började vi och hugga i skogen.

L: Jaha.

Carl: Så när jag var 19 år gammal sedan, då 'flödde jag, reste jag 'te Amerika.

L: Hur gammal var Du?

Carl: 19 år.

L: 19 ja. Men Du var konfirmerad då först i Ambjörnarps kyrka?

Carl: Oh yes.

L: Jaha. Var det en stor klass som konfirmerades, med flickor och pojkar?

Carl: Ja, det

L: Hur många var ni?

Carl: Ja det kan jag knappt inte komma ihåg, men vi var en 20 personer, jag vet inte riktigt.

L: Jaha. Hade Du vid det tillfället hört någonting om Amerika? Hade Du släktingar där tidigare eller?

Carl: Min kusins bror var i Amerika.

L: Jaha.

Carl: Och dom var hemma och hälsa på all of us. Då brukade dom, då brukade vi språka att vi skulle resa till Amerika, men det blev, var det en kusin, en av mina kusiner reste hit 1927.

L: Jaha.

Carl: Och – så började vi på!

L: Då började Du få lite feber också i kroppen?

Carl: Jaa - och min kusin fick det rätt. Och han hade sagt att han ska aldrig resa till Amerika, men när hans bror hade gått så ändra han på sig. Då skulle vi a sort of, då gick vi och fick kungsbetyg att vi 'kunne resa; lämna.

L: Jaa. Så vad hade Du för arbete då, vid **det tillfället**?

Carl: Well då 'arbete jag hemma på

L: På gården?

Carl: på gården och så, som jag säger, så huggde vi i skogen, så då började det på att bli så att vi 'kunne klara oss rätt så bra. Och sen

L: Var det dåliga tider i Sverige då: 1925 och -26 och -27?

Carl: Jaa, det var

L: Svårt att få arbete?

Carl: Det var rätt. But sen så började det, på samma gång som vid -21 så började det och bli bättre och bättre.

L: Alltså efter kriget?

Carl: Ja.

L: Jaha. Det var ingen utav er pojkar som åkte in till Borås och sökte arbete?

Carl: Jo. No men vi var. En. Min bror var och 'exerade.

L: I Borås?

Carl: I Borås och jag hade, var ju 19, jag bleve 20 år gammal det året, så jag hade ju 'te och gå in och mönstra.

L: Jaså?

Carl: Så det var infanteristerna jag skulle gå in i, But då fick jag löfte 'ifrån Kungen att jag 'kunne 'flötta, gå 'te Amerika.

L: Å Du slapp efter att Du hade mönstrat!

Carl: Ja.

L: Var inte det ovanligt då?

Carl: Å jag hade 'te och skriva 'te Kungen och få tillåtelse 'te och flytta.

L: Och Du fick tillstånd!

Carl: Ja.

L: Det var ju konstigt när man redan mönstrat in Dig och allting! Varför ville Du inte gå ut i det militära då? Var det till att ödsla bort tiden tror Du, eller?

Carl: Va?

L: Varför ville Du inte gå in till Borås och 'exera?

Carl: No det because – jag var ju inte emot det, men jag fick löfte – Du vet – jag fick löfte att resa 'te Amerika då. Det var inte på grund att

L: Det var bättre att åka till Amerika, tyckte Du?

Carl: Well det vet jag inte om jag ska säga, men 'en skulle resa 'te Amerika och bli rik You know!

L: Du ville inte förlora någon tid på det?

Carl: Femårsplanen hade vi ju. Under fem år skulle vi vara i Amerika och så. Sen skulle vi resa hem till Sverige och bli

L: Bli hemmansägare?

Carl: Because vi brukar se svenskamerikanarna komma hem och dom skröt, You know, hur väldiga dom var se.

L: Jaså det var en del som kom hem och hade rätt så bra?

Carl: Ja å ja. Well dom. Dom ..

L: Det såg så ut?

Carl: Dom försökte och visa 'en och trodde att dom var.

L: Var det någon som kom hem som hade bil med sig? ifrån svenskamerika, eller ifrån Amerika?

Carl: Yes. Det var en, tror jag, som hade en bil och det var ju någonting storslaget om det kom en liten Ford. Så det började på lite bilar när vi .. in .. in 20 och 20 .. 19 år, tiden då, då var det

L: -28 och -29?

Carl: Ja.

L: Ja före det. Men det var inte många bilar då?

Carl: Nej. Så då gick vi och öppnade grinden för dom när 'di kom och körde i skogen, på vägarna!

L: Ja, vägarna var väl inte så bra då, så de fick köra sakta, så Du hann att se på dem?

Carl: Jaha! Jaha!

L: Så Du hade inga framtidsutsikter i Sverige, innan Du köpte biljetten, så att säga? Du hade ingen fästmö som höll Dig kvar i Ambjörnarp?

Carl: Nej. Nej.

L: Utan Du var ledig och fri, färdig för att resa ut i världen?

Carl: Ja. Ja ja.

L: Så vem skrev Du till här i Amerika? För Du fick ha en garanti för att de tog emot Dig här väl?

Carl: Well min kusins son.

L: Jaa.

Carl: Han fick ju skriva att vi 'skulle komma under hans beskydd, I guess.

L: Jaså. Så Du hade det intyget med Dig?

Carl: Ja.

L: Vad sa prästen nu när Du kom och skulle ha ut utflyttningsbetyget?

Carl: Å – det var han som skrev det, 'te Kungen, för oss – prästen.

L: Jaså prästen?

Carl: Ja.

L: Ja. Vad sa han till Dig? Tyckte han att det var bra att Du skulle åka till Amerika, eller tyckte han att Du skulle vänta och lugna Dig lite grand?

Carl: Ja. Nej. Han. Han sa, då när han skrev det sa han Unated States of America och det sa han, det lät så !

L: Det lät storartat?

Carl: Ja!

L: Det var kyrkoherden det?

Carl: No det var Söderberg, var han komminister.

L: Jaha.

Carl: Så vi hade en kyrkoherde och en komminister i

L: Så pastoratet, det var i Ambjörnarp det?

Carl: Pastoratet var i Tranemo.

L: Jaså Tranemo pastorat!

Carl: Tranemo pastorat var

L: Ambjörnarp tillhörde då som församling?

Carl: Ja. Ja.

L: Jaha, på så vis ja.

Carl: Och det var fyra - det var

L: Fyra församlingar?

Carl: Ja. Malsbo var en 'utå dom.

L: Jaha.

Carl: Och -

L: Var Du med i idrott någonting och spelade fotboll där nere i Boråstrakten, för det var ju

Carl: Ja vi! Hahaha! Vi hade! Varhelst det börja bli, så vi hade mål uti åkrarna var det var 'te och spela, så en del hade storstövlar på sig där!

L: Jaså det var början då i fotbollsspelet?

Carl: Ja. Ja.

L: Och Du var med?

Carl: Well lite granna, men det var ute på landet, så det var ju inte så. Vi var inte i någon stor.

L: Inte i någon storserie?

Carl: No.

L: Då var ni tvungna att åka in till Borås?

Carl: Ja.

L: Åkte Du in till Borås ofta?

Carl: Nej.

L: Det var för långt ifrån?

Carl: När vi reste in och mönstra, eller reste in, för 'te resa 'te Amerika,

L: Jaa.

Carl: då reste vi till Göteborg se och fick; Och då hade, då hade jag aldrig vart ute i mer än en 2 svenska mil 'ifrån mitt hem.

L: Och då var Du i Göteborg.

Carl: I had been home on the farm.

L: Det var första gången Du åkte tåg då?

Carl: Yes!

L: Och – biljetten nu, hade Du sparat ihop pengar till biljetten eller?

Carl: Jaa, det.

L: Du hade det.

Carl: Det hade dom, för vi sålde visst lite skog, så dom hade.

L: Jaha. Men Du fick inte ut arvet innan Du åkte, för Du skulle komma tillbaka inom fem år?

Carl: Oh ja, det var inte. Mitt arv, eller min del, det var inte nånting. Jag var just gone för **så lång tid** och skulle komma tillbaks Du ser.

L: Ja, för mamma levde fortfarande?

Carl: Ja.

L: Vem tog hand om gården nu då när Du skulle åka?

Carl: Min mor och så; Hans, min bror.

L: Yngre bror?

Carl: Ja no, han är var äldre ålder än mej. Han två years, han två år äldre än jag.

L: Hade han gift sig kanske eller?

Carl: Nej inte då, han var ju inte mer än 14 .. 14 år, han var 22 år,

L: 22 år ja.

Carl: när .. när jag reste 'te Amerika.

L: Vad sa mamma när Du skulle åka? Hon tyckte väl inte det var något roligt?

Carl: Well hon .. Hon

L: Hon förstod att Du var tvungen att ut och springa av Dig lite yrsla?

Carl: Hon. När jag gick och såg adjö med henne så körde hon ut kor i skogen, för då hade vi 'kora gick ju ut i skogen och 'arbete – .. eller .. –

L: Betade?

Carl: betade – se. – Så.

L: Jaha.

Carl: And then då kom jag, kom och gick och vinkade av henne och hon hade vart – vart ute i skogen med 'kora och "ska han 'va gången"? Sa hon. Hon skulle inte visa I guess that she cried.

L: Jaså hon ville inte säga Farväl?

Carl: No.

L: Utan. Och Du var gången då när hon kom tillbaka?

Carl: Yeah. Ja, och sen.

L: Innan Du hade åkt iväg, hade Du sett ut någon bra gård, som Du tänkte att: den ska jag köpa när jag kommer tillbaka, nu när jag har pengar på fickan?

Carl: Nej! Nej det hade jag inte!

L: Du hade inga sådana fantasier?

Carl: Nej, det hade jag inte.

L: Du visste ingenting vad Du gav Dig in i?

Carl: No.

L: Inte annat än vad de hade berättat då

Carl: Ja.

L: och de som hade kommit hem och talat om?

Carl: Jaa, så är det.

L: Så – vilken båt åkte Du på? Kungsholm eller Gripsholm?

Carl: Gripsholm.

L: På Gripsholm?

Carl: Mhm.

L: Och det var från Göteborg?

Carl: Jaa.

L: Jaha. Var det någon mer ifrån Din hemtrakt som var med på resan?

Carl: Min kusin var med.

L: Din kusin var med.

Carl: Var med ombord. Han och jag, vi har varit tillsammans from all our life, hela vårt liv.

L: Jaså han följde Dig ända hit till Moline?

Carl: Jaa.

L: Jaha. Ja det var första gången Du hade varit på sjön, naturligtvis?

Carl: Ja.

L: Och det var en upplevelse?

Carl: Å ja. Då hade vi, hade vi ..

L: Du behövde inte gå igenom Ellis Island?

Carl: Nej.

L: Det fanns väl inte då?

Carl: Nej. Men, dom trodde, dom var rädda att jag skulle få gå där, because jag hade ett öga som jag inte bara jag kunde se. Mitt vänstra öga är inte full syn på.

L: Säger Du det. Hade Du skadat det eller?

Carl: Ja det vet jag inte, för om det är medfött, för det har jag haft hela mitt liv. But -

L: Jaha.

Carl: Men – det gick igenom.

L: Ja. De undersökte er i alla fall? De bad Dig inte att läsa någonting?

Carl: No, dom. Min kusin sa det: luta Dig så Du vet när Du kan läsa ordena. För att vi såg att dom hade burit in nåt att se, se om Du kunde se och läsa - se.

L: Bokstäver.

Carl: Och I guess jag klarade mig igenom det! Hahaha!

L: Det var en lättnadens tid.

Carl: Ja.

L: Var det svår kontroll annars då?

Carl: No.

L: Du var inte på Ellis Island då?

Carl: Nej.

L: Utan Du var bara på? Var det på båten de gjorde undersökningen då?

Carl: No det var på var Du kom in och viserar, eller de tittar på ett paper.

L: I New York?

Carl: Ja.

L: Jaha. Så det var inte gjort på båten?

Carl: No.

L: Nähä. När Du såg Frihetsgudinnan nu för första gången, kände Du till den? Hade Du hört talas om den förut?

Carl: Nej.

L: Aldrig någon gång?

Carl: Det tror jag inte vi hade.

L: Så Du kände ingenting särskilt då när Du fick se den?

Carl: No.

L: Det var ingen som stod bredvid och sa att: där har Du frihetens symbol eller någonting?

Carl: Det kan väl hända det var, men det var inte någonting som oroade oss tror jag!

L: Allting låg framför Dig.

Carl: Å ja.

L: Och sen var det tåg då från New York till Chicago?

Carl: Sen åkte vi tåg till Chicago och bytte tåg där och reste till – då hade dom lappar på oss, skrivna på, så.

L: Och när kom ni till Moline då? Var det på våren ni åkte eller? Var det på våren?

Carl: Vi. 29:e maj jag tänker det var det.

L: 29:e maj.

Carl: Tror jag.

L: Jaha. Och vem tog emot er här nu i Moline då?

Carl: Min kusin, som hade gått ett år förut.

L: Din kusin.

Carl: Han mötte oss i

L: Han var full amerikanare då?

Carl: Ja å ja. Han sa alla. "Tog vi denna, that sidewalk and then! Och i alla världens tider vad han språka!

L: Jaså han pratade redan amerikanska?

Carl: Ja det, ja! Han! Nu tar vi det här 'streetet!

L: Han hade smält in i förhållandena?

Carl: Ja.

L: Var bodde han någonstans?

Carl: Va?

L: Var bodde han någonstans här i Moline?

Carl: In Moline.

L: Nere i downtown eller?

Carl: Ja rätt. ... Jag vet inte, Du känner inte till Moline, gör Du?

L: Jo, jag vet en del där nere.

Carl: Det var även på 12:e street.

L: Jaså.

Carl: Men

L: Var det ett boarding house?

Carl: No, det var ett roaming house.

L: Roaming house. Så han var inte gift?

Carl: Nej, han var

L: Och där kom ni också då?

Carl: Ja, vi kom och sen fick vi, fick dom en plats, hade dom redan valt för oss, på 14 14:e gatan.

L: Jaså, han hade ordnat till det åt Dig

Carl: Ja.

L: och Din kusin!

Carl: Mhm.

L: Var det två rum eller?

Carl: Ja det: Kasks. I don't know if You have heard?

L: Jo, Rupert Kask!

Carl: Rupert Kask, det är var vi flyttade in, Du vet, hos honom. Vi bodde där about ett år.

L: Det betydde att Du blev Wasa-medlem omedelbart?

Carl: Jaha! Jaa! Ja vi took in i Wasa och (?) I think was the - was the doctor for us där nere.

L: Så då var ni försäkrade och klara för arbetslivet.

Carl: Och sen. När jag skrev namn, då skrev jag Karl Andersson, (jag stavade med K). Han sa: "nu kan Du ju inte skriva K, här ska Du göra C, Du är i Amerika nu" sa han där. Men han var ju mera fel än vad jag var, för efter all, rätta namnet var ju med K. And so. But: I kept on with C and then when I took my ..

L: Citizen paper.

Carl: citizen paper, then

L: Då fick Du hålla på med det.

Carl: Ja. Men I am sorry I didn't keep K.

L: Jaså han sa till Dig att nu fick det vara slut med K?

Carl: Ja!

L: Var det en svensk doktor??

Carl: Jaa.

L: Vad hette han?

Carl: (?).

L: (?). Jaså, han var den svenske doktorn!

Carl: Ja.

L: Jahaa! Så: ni hyrde ett rum då, eller var det två rum?

Carl: No, vi fick ett rum till samma boarding, se.

L: Jaha. Och åt ni där också?

Carl: Ja! Vi hade, – åt där, för en kort tid.

L: Men ni lämnade in tvätten hos kinesen?

Carl: Va?

L: Tvätten, den lämnade ni hos kinesen?

Carl: Ja. Jahaha! Jaa det.

L: Hur? Vem skaffade arbete åt er nu då?

Carl: Ja då fick vi arbete nere 'te Deere's – och – då - det var mitt på 'sommarn då – så då var det inventory. Dom. Så vi satt. Ja vi tog oss ner i en källare där i mörkt, men då räknat plogbilar och – - vi hade .. dom hade inventory, som jag säger.

L: Ja.

Carl: Och! vi satt i mörker. Jag tänker på det! Det fina hemma i skogen och hur skönt vi hade det där hemma! Nere i en källare – satt vi där!

L: Räknade ni på svenska då eller?

Carl: Jaa, som jag minns that inventory.

L: Och skriva siffror bara?

Carl: Jaa. Så.

L: Bara siffror?

Carl: Jaa.

L: Och det gick lika bra på svenska?

Carl: Ja, det gick det ju rätt så bra, men; men, men det 'vara inte mer än länge. Sen så fick vi ett arbete i stålugn och då körde vi. Så jag fick ett arbete, så jag körde då ut olika things 'te olika platser, för var dom byggde, för 'di kom ifrån en stålugn. And – jag lärde mig så jag kunde läsa där och, jag menar: look at the things and then de kunde gå 'te olika platser, var de skulle gå. En del av de 'gamle svenskar som har vart där längre, dom skaka på huvet när en annan försökte språka 'te dom! But dom amerikanare var snällare 'te en. Dom 'kunne, dom försökte och hjälpa Dig, men!

L: Jaså det gjorde dom!

Carl: Ja, but the Swedes, they didn't help on, You know. But You found out it! You didn't know where to get - Du bad om mat!

L: Ja Du var en green horn.

Carl: Ja. Ja.

L: Jaså Du märkte det att de ville trycka ner dem som kom, att de skulle gå den långa vägen, krypa först?

Carl: Ja.

L: Vad körde Du med då, med häst eller? Du körde ut, sa Du. Körde Du med häst, eller?

Carl: No, dom hade

L: Vagnar?

Carl: En annan fick pusha det i kärror.

L: Och det var inom fabriken då?

Carl: Ja.

L: Och det var många svenskar där som jobbade?

Carl: Ja. Ja. Det 'förste! And när vi var inne där 'förste gången vi fick arbete in där så, vid middan gick vi ut och åt. Och! Då viste vi inte var 'te gå 'tebaks 'te var vi skulle arbeta! Så! Vi tittade runt träden om det kom någon som kände till det, som hade sett oss. Så de visade oss var 'te gå! Så – ja.

L: Och Din kusin var med hela tiden?

Carl: Ja.

L: Så ni följdes åt?

Carl: Yes.

L: Jaha. Och han fick samma arbete som Du då?

Carl: Jaa, men men men

L: Så ni kunde hjälpas åt?

Carl: Jaa. Men; jag tror Du skulle försöka och få tag i honom, för då fick Du klarhet i det better than

L: Jaså Du såg honom inte ibland på dagarna, Du visste inte var han var?

Carl: Nej. Sedan; var vi arbetade där so long, så blev det slut med arbetet där. Så hade vi semester eller

L: På sommaren?

Carl: Ja.

L: Jaa.

Carl: Då

L: Vad hände då?

Carl: But, min kusin, han – han sluta i arbetet som han hade och gick någon annanstans, till en annan fabrik. Och sen arbeta jag 'te Deere's för, det var över halvt år och sen 'sluta jag och gick 'te Evans Corporation, (?) work.

L: Jaha.

Carl: Jag fick arbete där. Det var bara svenskar som 'arbeta på *den fabriken* nästan!

L: Jaså.

Carl: Så där var vi då. Men sen kom 'di dåliga tiderna på där och – sen –

L: Hade Du sparat ihop pengar då, innan de dåliga tiderna kom?

Carl: Nej, jag hade inte mer än

L: Det räckte inte mer än till mat och rum?

Carl: ja, and!

L: Så Du hade inte köpt bil?

Carl: Va?

L: Du hade inte köpt bil?

Carl: Jo, vi hade en bil tillsammans, fyra utav oss, hade en gammal Overland! An Overland. Och sen, min kusin, han hade köpt en Nash, men han sålde den här när han gick hem till Sverige och; och då var man utan bil.

L: Lärde Du Dig köra också?

Carl: Jaa. Vi. Jag körde en gammal ford. Vi hade en Ford där, tillsammans. Och min kusin som var i Amerika, hade blivit här ett år förut, han ägde den. Men .. min kusin, som kom på samma gång som jag, han hade vart ute och kört bilen, så han tog mig ut och vi skulle köra för 23:e avenue opp igenom, var man nu kommer åt 34th street then You got motor road. Så jag – jag satt och körde bilen och rätt som det var så börja den på och gå lite and stay on the road – stanna på vägen!

L: Jaa.

Carl: Och! But då blev jag så arg så jag turned över vägen, instead of turn away. I turned, då went jag in the ditch and over in a fence and! Because! There were some belgare, bode där oppe. Så. Då fick. Då fick jag. Det kostade oss 1,50 for the fence and sen! Det kosta! Det kosta oss – wellb för 3 dollars det kostade!